

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชาติไทยเป็นชาติที่ชื่อบกวีนิพนธ์ และมีนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอนมาตั้งแต่สมัยโบราณ ทั้งนี้สังเกตจากวรรณคดีเล่มแรกที่ปรากฏหลักฐานอยู่ คือศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช แห่งสุโขทัย ถ้อยคำที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกนี้ ถึงแม้จะเป็นร้อยแก้ว แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า เป็นถ้อยคำที่มีสัมผัสคล้องจองกันได้อย่างไพเราะสละสลวย เช่น ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว เพื่อนจูงวัวไปค้า ชีผ้าไปขาย ไครจักไครค้าข้างควา ไครจักไครค้ำม้าค้ำ ไครจักไครค้ำเงื่อนค้ำทองคำ... และ ... ไครจักมักเล่น เล่น ไครจักมักหัว หัว ไครจักมักเลื่อน เลื่อน ฯลฯ เป็นต้น ถ้าเราพิจารณาวรรณคดีไทยในสมัยต่าง ๆ ที่ปรากฏเป็นหลักฐานให้ศึกษาแล้ว จะพบว่า เป็นวรรณคดีที่เป็นร้อยกรองแทบทั้งสิ้น

หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ กล่าวไว้ว่า

... ลักษณะความเป็นนักกลอนของคนไทยนั้น จะเห็นได้จากบทขับร้องต่าง ๆ เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าว เป็นต้น หรือแม้กระทั่งคำสอน คติเตือนใจ ตลอดจนงานส่วนใหญ่ ส่วนใหญ่ ก็เป็นถ้อยคำที่มีสัมผัสคล้องจองทั้งสิ้น จากความเป็นชาตินักกลอนนี้เอง ทำให้วรรณคดีของไทยส่วนใหญ่ เป็นประเภทร้อยกรอง และมีอายุยืนนานกว่าประเภทร้อยแก้ว ...^๑

เอมอร ชิตตะโสภณ กล่าวถึงสาเหตุที่คนไทยนิยมงานประพันธ์ประเภทร้อยกรองว่า

เป็นเพราะคนไทยชอบฟังอะไร ๆ ที่มีสัมผัสคล้องจอง ฟังแล้วก็ดีดหู และจำดีใจ ครั้นมีโอกาสก็ไม่รีรอที่จะท่องให้ผู้อื่นฟัง เมื่อเป็นดังนี้ สุภาษิตและข้อสอนใจต่าง ๆ จึงปรากฏออกมาในรูป

^๑ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, วิเคราะห์วรรณคดีไทย (พระนคร: สำนักพิมพ์ไทย-วัฒนาพานิช, ๒๕๑๗), หน้า ๓๔.

ของร้อยกรอง เป็นโคลงบ้าง กลอนบ้าง ฉันท์บ้าง ตามความถนัดของกรวี^๑

เจือ สตะเวทิน ยังให้ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับความนิยมในด้านร้อยกรองของไทย, ว่าเป็นเพราะ "ภาษาของเราเป็นภาษาคนตรีไทยแท้ เรามีเสียงสูงต่ำ มีวรรณยุกต์ เอก โท เรามีถ้อยคำมากสำหรับแสดงความหมาย ความเหมาะสมเหล่านี้เองที่ก่อให้เกิดวรรณคดีอันงดงามขึ้น"^๒

การนิยมร้อยกรองอย่างแพร่หลายในหมู่ประชาชนนี้ ทำให้คนไทยแตกต่างจากชนในชาติตะวันตก ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับประชาชนคือ ด้านประเทศทางยุโรปหรือแม้แต่ชาติทางเอเชียบางชาติเช่น อินเดีย หรือจีน ก็ดี ความสนใจหรือชื่นชมในวรรณคดีนั้น มักเป็นไปในหมู่ชนชั้นสูง หรือกลุ่มคนที่มีการศึกษา แต่สำหรับในประเทศไทยนั้น ไม่ได้จำกัดวงเฉพาะผู้ที่มีการศึกษาเท่านั้น ซึ่ง วิทย์ ศิวะศรียานนท์ กล่าวว่า เรื่องนี้กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ได้ทรงกล่าวไว้ในหนังสือ *The Pastime of Phyme-making in Rural Thailand* ว่า "นักเล่นเพลงชาวไทยที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ก็มีมาก แต่ก็สามารถว่ากลอนได้อย่างไพเราะ เพราะพริ้ง และได้ความเหมาะสม ทั้งกลอนเหล่านี้เขาก็คิดขึ้นด้วยปฏิภาณเขาเอง หาได้ลอกมาจากผู้ใดไม่"^๓

ในปัจจุบันนี้ แม้คำพูดในชีวิตประจำวันของเรานั้น เราก็นิยมผู้ร้อยถ้อยคำให้มีสัมผัสคล้องจองกัน เพื่อให้จดจำได้ง่าย เช่น อุบัติเหตุลดลงได้ ถ้าใช้ความระมัดระวัง ทุกคนต้องทำงานหาเงิน ชาติที่จะเจริญต้องประหยัด ไร้สิทธิมนุษยชน ความเป็นคนก็ไร้ค่า บ้านเมืองสกปรก เหมือนนรกใน

^๑ เอมอร์ ชิตตะโสภณ, "ทัศนะหนึ่งต่อวรรณคดีประเภทร้อยกรอง," วารสารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๘ (พฤษภาคม ๒๕๑๕) : ๑-๔.

^๒ เจือ สตะเวทิน, "การรักษาวรรณคดี," ชมทางภาษาไทย (พระนคร: กรุงเทพฯการพิมพ์, ๒๕๑๘), หน้า ๕๓.

^๓ วิทย์ ศิวะศรียานนท์, วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์, พิมพ์ครั้งที่ ๖ (กรุงเทพฯทานนคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๑๔), หน้า ๒๐๖.

เรือนใจ ทั้งขยะไม้เลือกที่ หมคราศิโปหัง เมือง เขียวชะอุม ชุมชนสะอาด คนในชาติสุขใจ บุหรี
เหมือนมิตร แต่ผลาญชีวิตอย่าง เลือดเย็น หรือแม้แต่ในยุคน้ำมันขาดแคลนก็ยังมีคำพูดว่า น้ำมันคือพลัง
งาน อย่าเผาผลาญให้สิ้น เปลือง หากคิดช่วยบ้านเมือง ใช้น้ำมันน้อยเมื่อจำเป็น ฯลฯ เป็นต้น คำพูดเหล่านี้
นี่เราจะพบ เห็นและได้ยินอยู่ทั่วไป ทั้ง เป็น เครื่องมือในการสื่อสารเรื่องราวต่าง ๆ ระหว่างรัฐบาล
และประชาชนทั่วไปได้เป็นอย่างดี

สิ่งเหล่านี้ย่อม เป็น เครื่องยืนยันได้ว่า ชาวไทย เป็นชาติที่มีนิสัย เจ้าบทเจ้ากลอนอย่างแท้จริง
ซึ่งแม้แต่ชาวต่างประเทศ เองก็ยอมรับในลักษณะนี้ของคนไทย จนถึงกับกล่าวว่า "คนไทยนั้นมีนิสัยเป็น
กวีโดยธรรมชาติ ... they are naturally poets"^๑

ร้อยกรองของไทยนั้นถือกำเนิดขึ้นมาตั้งแต่เมื่อไร ไม่มีใครสามารถให้คำตอบได้ แต่ถ้าเชื่อ
ว่าร้อยกรองเก่ากว่าร้อยแก้ว และ เชื่อในความเป็นชาตินักกลอนของไทยแล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่าร้อย
กรองน่าจะมามีมาก่อนที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นใช้ใน ปี พ.ศ. ๑๘๒๖ ประทีป
วาทิกทินกร ได้กล่าวว่า ร้อยกรองกระเภทนี้ " เป็นร้อยกรองชนิดที่บันทึกอยู่ในสมอง และถ่ายทอดกัน
ด้วยปาก ที่เรียกว่า กลอนสด"^๒ หรือที่เรียกว่า วรรณคดีมุขปาฐะนั้นเอง อย่างไรก็ตามร้อยกรองได้
ปรากฏอย่างเป็นหลักฐานครั้งแรกในสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นมาจนถึงสมัย
กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เราจะ เห็นว่าวรรณคดีส่วนใหญ่เป็นร้อยกรองมากกว่าร้อยแก้ว โดยเฉพาะใน
รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ร้อยกรองเฟื่องฟูมาก จนกล่าวกันว่าเป็นยุคทองแห่งวรรณคดีทีเดียว

ลักษณะของร้อยกรองไทยตั้งแต่สมัยโบราณมานั้น มักมีลักษณะเด่นคือ เป็นเรื่องขนาดยาว
และมักมีธรรมเนียมนิยมในการแต่งที่คล้ายคลึงกัน เช่น มีโครงสร้างที่เป็นแบบแผน คือมีประณามบท

^๑ Simon de la Laubère, The Kingdom of Siam (New York : Oxford in Asia Historical Reprints, 1969), p. 60.

^๒ ลิขิตา พิณจิววอล และ ประทีป วาทิกทินกร, ร้อยกรอง (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๖), หน้า ๓๐.

หรือบทไหว้ในตอนต้น มีการบรรยายหรือพรรณนาความรู้สึกต่าง ๆ ของตัวละคร มีการบอกชื่อผู้แต่ง
 ในตอนท้ายของเรื่อง มักเคร่งครัดในเรื่องฉันทลักษณ์ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้บทประพันธ์นั้นมีความ
 ไพเราะงดงาม หรือแม้แต่บทอัศจรรย์ ก็เป็นธรรมเนียมนิยมอย่างหนึ่งที่จะเปิดโอกาสให้กวีใช้ความ
 สามารถเฉพาะของตนได้เต็มที่ กวีในยุคโบราณนั้นมีความเคารพและยกย่องบรรพบุรุษมาก ดังนั้นจึง
 มักยึดถือธรรมเนียมนิยม เหล่านี้เป็นแบบอย่างในการแต่งเสมอมา ถ้ากวีใดไม่ปฏิบัติตามก็มักถือว่า
 "นอกครู" และอาจประสบภัยพิบัตินานาประการได้ ความเชื่อดังกล่าวนี้เองจึงเป็น เบ้าหลอมให้วรรณ
 กรรมร้อยกรองของไทยมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เป็นส่วนใหญ่ นั่นคือนิยมเน้นศิลปะในการตกแต่งถ้อยคำ
 ให้ไพเราะด้วยเสียงให้ซาบซึ้งใจ ด้วยความหมาย ตลอดจนมีการเล่นคำ และเล่นความเป็นสำคัญ
 ดังนั้น แนวคิดในการแต่งบทร้อยกรองในอดีต จึงมักนิยมแต่งเรื่องประเภทจินตนาการและเรื่องไกล
 ตัว เช่น ป่าหิมพานต์ นรก สวรรค์ ยักษ์ เทวดา ท้าวพระยามหากษัตริย์ ตลอดจนการแทรกเกี่ยวกับ
 อิทธิปาฏิหาริย์ต่าง ๆ มากกว่าจะต้องการเน้นแง่คิดหรือปรัชญาความแปลกใหม่ หรือการปรับปรุง
 วิพากษ์วิจารณ์สังคม หรือบุคคลใด วรรณกรรมร้อยกรองในอดีตของไทยจึงเป็นวรรณกรรมเพื่ออารมณ์
 มากกว่าวรรณกรรมเพื่อปัญญา แต่ก็มีได้หมายความว่าวรรณกรรมร้อยกรองไทยในอดีตจะไม่ให้คุณค่า
 ในทางปัญญาเสียทีเดียว เพียงแต่คุณค่าเหล่านี้เป็นผลพลอยได้จากการอ่านวรรณกรรม นอกเหนือจาก
 ความเพลิดเพลินสนุกสนานที่ได้รับจากวรรณกรรมเหล่านี้เท่านั้น ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของ
 ผู้อ่านด้วยเช่นกัน ในการที่จะดึงเอาแง่คิดต่าง ๆ เหล่านี้ออกมาได้

วรรณกรรมร้อยกรองไทย เจริญรุ่งเรืองตลอดมา จนกระทั่งถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุล
 จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งในยุคนี้วรรณกรรมร้อยแก้วเริ่มมีบทบาทมากขึ้น แต่วรรณกรรมร้อยกรองก็ยัง
 คงเป็นที่นิยมอยู่ และได้เฟื่องฟูมากยิ่งขึ้น ในสมัยสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า
 เป็นยุคทองของวรรณกรรมร้อยกรองอีกยุคหนึ่งก็ได้ แต่ภายหลังรัชกาลนี้เป็นต้นไป คำประพันธ์ประเภท
 ร้อยกรองก็เริ่มเสื่อมความนิยมลง แต่ก็ได้ตายไปจากวงวรรณกรรมไทย เพียงแต่ได้แปรสภาพจาก
 คำประพันธ์ที่มีขนาดยาว มาเป็นบทร้อยกรองขนาดสั้น และมีการเสนอเรื่องราวที่เป็นการเสนอความ
 คิดแทน

การที่วรรณกรรมร้อยกรองเปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้ อวยพร มลิณทางนุร กล่าวไว้ว่า มีสาเหตุ ดังนี้คือ

๑. กำเนิดของสื่อมวลชนประเภทตีพิมพ์ ซึ่งมักเสนอสาระสำคัญ หรือเนื้อหาของวารสาร สิ่งพิมพ์ในรูปร้อยแก้ว มีร้อยกรองเป็นเพียงส่วนประกอบหรือเครื่องประดับ เท่านั้น

๒. เมื่อคำประพันธ์ร้อยกรองเปลี่ยนเป็นแบบ พาหะ ของความคิดแทนการเล่า เรื่องและ บทพรรณนา ความคิดนึกสำหรับ เรื่องหนึ่ง ๆ ย่อมอยู่ในวงจำกัด ไม่สามารถพรรณนาได้มากนัก บท ร้อยกรองจึงมีขนาดสั้น

๓. อิทธิพลของต่างประเทศ เนื่องจากนักเรียนไทยที่ไปศึกษาต่างประเทศ ได้ไปพบ เห็น คำประพันธ์ประเภท Lyric ซึ่งเป็นกาพย์กลอนสั้น ๆ แสดงความคิดเห็น เรื่องใด เรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ จึงนำมาใช้กับร้อยกรองของไทยบ้าง จะสังเกตเห็นได้ว่าผู้ริเริ่มประพันธ์ เป็นผู้ที่เคยศึกษาหรือเดิน ทางไปต่างประเทศมาแล้วทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็น เทียนวรรณ หรือ ครูเทพ

๔. อาจเป็นเพราะคนไทยคุ้นเคยกับ เพลงพื้นบ้าน และ เพลงยาวของไทย ซึ่งเสนอ เนื้อหาหนึ่ง ๆ ด้วยความยาวไม่มากนัก^๑

นอกจากนี้สาเหตุอื่น ๆ ที่น่าจะเป็นผลทำให้ร้อยกรองขนาดยาว เสื่อมความนิยมลง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งเริ่มขยายตัวจากสังคมชนบท มาเป็นสังคมเมืองมากขึ้น อีกทั้งวรรณกรรมร้อยกรองเคยรุ่งเรืองมาเป็นเวลานาน และเนื้อหาแนวในการเขียนก็ซ้ำซาก การที่กวีจะเขียน เรื่องใหม่ให้ดีกว่าเรื่องเดิมจึงทำได้ยากมาก สิ่งเหล่านี้ทำให้คนเริ่มแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ สำหรับ วรรณกรรมร้อยกรองต่อไป

จุดเริ่มของวรรณกรรมร้อยกรองแบบใหม่ ซึ่งเปลี่ยนแปลงธรรมเนียมนิยมในการแต่งแบบ เดิมมาเป็นการเสนอความคิดในด้านต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่ เทียนวรรณเขียนวิจารณ์สังคมด้วยคำประพันธ์

^๑ อวยพร มลิณทางนุร, "ลักษณะคำประพันธ์ร้อยกรองของไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๗-๒๕๐๑" (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๒๗-๒๘.

ประเทร้อยกรองในสมัยรัชกาลที่ ๔ บุคคลต่อมาได้แก่ ครูเทพ ซึ่งเขียนเดือนยี่หาชนไทยที่รับอารยธรรมตะวันตกเป็นต้น ร้อยกรองในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา จึงนิยมเขียนสะท้อนภาพสังคมไทยมากขึ้น "แต่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นรุนแรงนัก เนื่องจากลักษณะการปกครองประเทศภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในปี ๒๔๗๕ แทนที่จะเป็นประชาธิปไตย กลับกลายเป็นเผด็จการโดยปริยาย"^๑ กวีจึงมีอิสระในการเสนอแนวคิดของตนน้อยลง กวีในช่วง ๒๔๗๕-๒๔๘๕ นอกจากจะมีครูเทพเป็นกวีที่เด่นแล้ว ยังมี น.ม.ส. หรือกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ นายชิต บุรทัต และ นายผี (อัศนี พลจันทร) ซึ่งผลงานของนายผีในช่วงนี้ยังไม่เด่นนัก

ร้อยกรองในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ส่วนใหญ่มักเป็นการสะท้อนภาพสังคม ในช่วงนี้มีนักกลอนจากร่วมหาวิทยาลัยเป็นส่วนใหญ่ เช่น กุลทรัพย์ รุ่งฤดี นเรศ นโรปกรณ์ รัตนะ ยาวะ-ประภาษ ฯลฯ การเขียนมีทั้งสองแนวคือ แนวเพื่อฝัน และต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมของผู้ทุกข์ยากเช่น นายผีเขียนบทร้อยกรอง ชื่อ อีสาน เป็นต้น

ปี ๒๔๙๐-๒๕๐๑ ในช่วงนี้ถือว่าเป็น "ยุคทองของร้อยกรองไทย"^๒ อีกช่วงหนึ่ง เพราะมีบทร้อยกรองเกิดขึ้นมากมาย ทั้งบทร้อยกรองก้าวน้ำและบทพาฝัน โดยเฉพาะบทร้อยกรองก้าวน้ำนี้แพร่หลายมากกว่าในสมัยใด บทร้อยกรองดังกล่าวมีโอกาสขยายตัว เผยแพร่ต่อผู้อ่านตามหนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ มากมาย ทั้ง ๆ ที่ในยุคนี้เป็นยุคที่สังคมอยู่ในระยะที่มีความกดดันมาก มีการปฏิวัติรัฐประหารหลายครั้ง ดังที่ เสนีย์ วิลาวรรณ กล่าวว่า "ยิ่งภาวะสังคมหรือความปั่นป่วนมากเท่าใด ยิ่งทำให้งานสร้างสรรค์วรรณกรรมของคน เขียนหนังสือ หรือความคิดถึง และยิ่งมีรสชาติในการสะท้อนกระบวนความขัดแย้งเหล่านั้นยิ่งขึ้น เป็นเพิ่มทวี"^๓ กวีที่เด่นในช่วงนี้ ได้แก่ นายผี ทวีปาร

^๑ อวยพร มิลินทางกูร, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๔.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๖.

^๓ เสนีย์ วิลาวรรณ, ประวัติวรรณคดีและการประพันธ์ (พระนคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๕), หน้า ๔๖-๔๗.

กุลทรัพย์ รุ่งฤดี อุชเชณี และ จิตร ภูมิศักดิ์

ร้อยกรองในช่วงหลัง พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้เกิดคลื่นลูกใหม่ในวงการร้อยกรองอีก นั่นคือ อังคาร กัลยาณพงศ์ ซึ่งมีแนวการเขียนไม่ซ้ำแบบใคร มีความเป็นตัวของตัวเอง มักเสนอความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา ใช้ภาษาอย่างอิสระในการแสดงอารมณ์และความเห็น ส.ศิวัรักษ์ กล่าวถึงงานเขียนของ อังคาร กัลยาณพงศ์ว่า "กวีนิพนธ์ของเขาไพเราะลึกซึ้ง แข็งกร้าว แหวกแนว ... และได้เดินตามแบบฉบับสันหลังขลุ่ยสมัยก่อน แต่ข้อเขียนของเขาก็มิได้ทิ้งแบบแผนโบราณ"^๑ ซึ่งงานเขียนของ อังคาร มีอิทธิพลต่อกวีอื่น เช่น พระมหาเสฐียรพงศ์ ปุณณวณโณ มาก นอกจากนี้ยังมีคำประพันธ์แบบใหม่ ซึ่งมีแบบอย่างมาจากตะวันตกที่เรียกว่ากลอนเปล้า หรือกลอนไม่มีสัมผัสนอก เกิดขึ้นอีกด้วย

พงษ์จันทร์ คล้ายสุบรรณ กล่าวว่า กลอนเปล้ามีลักษณะที่สำคัญดังนี้คือ

๑. ไม่มีฉันทลักษณ์ที่แน่นอน แต่ที่เรียกว่า กลอน เพราะเขียนเป็นวรรค ๆ บทหนึ่งจะมีกี่วรรคก็ได้ แต่ที่นิยมกันประมาณ ๔-๘ วรรค และมีสัมผัสบ้าง อาจจะเป็นสัมผัสในที่เป็นสัมผัสสระหรือสัมผัสพยัญชนะ หรือสัมผัสนอกที่เป็นสัมผัสสระ
๒. เน้นความคิดที่ผู้เขียนแสดงออกเป็นสำคัญมากกว่าความไพเราะ ด้วยการใช้ถ้อยคำและสัมผัส
๓. กลอนเปล้าในสมัยปัจจุบัน มักไม่คำนึงถึงสัมผัสเป็นเรื่องสำคัญ เพียงแต่เขียนเป็นวรรค ๆ เป็นบท ๆ เท่านั้น เพื่อแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ^๒

^๑ ส. ศิวรักษ์, "เขตลงเรื่อง," กวีนิพนธ์ของ อังคาร กัลยาณพงศ์ (พระนคร : สึกษิตสยาม, ๒๕๐๗), หน้า ๒๑.

^๒ พงษ์จันทร์ คล้ายสุบรรณ, การเขียนสร้างสรรค์ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุทธิสาร-การพิมพ์, ๒๕๒๒), หน้า ๑๓๑.

กรรที่เด่นในเรื่องการเขียนกลอนเปล่าได้แก่ จ่าง แซ่ตั้ง ซึ่งได้เขียนกลอนเปลารวมเป็นเล่ม ชื่อ แม่กับลูก และเด็กคนนั้นๆ เช่นเดียวกับ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ที่เขียนรวมเรื่องสั้นและบทร้อยกรอง เรื่อง ความเจ็บ นอกจากนี้ยังมีกรรอื่น ๆ อีกมาก ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในรั้วมหาวิทยาลัย เพราะกลอนเปล่าเป็นที่นิยมของนิสิตนักศึกษามาก เนื่องจากสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องกังวลกับรูปแบบของฉันทลักษณ์

เหตุการณ์ที่สำคัญที่สุดที่มีผลกระทบต่อวรรณกรรมร้อยกรองไทย หรือวรรณคดีไทยอย่างยิ่ง คือ ช่วงที่สภาพสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปมาก อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๑๖ ซึ่งมีการเรียกร้องให้มีการปฏิวัติทางวัฒนธรรม มีการนำวรรณกรรมร้อยกรองในอดีตมาวิจารณ์ มาอภิปรายอย่างกว้างขวาง และสรุปว่าวรรณคดีไทยหรือวรรณกรรมร้อยกรองไทยในอดีตนั้นล้าสมัย ไร้ประโยชน์ และหาคุณค่าไม่ได้ ความคิดเห็นดังกล่าวมีผลให้เยาวชนไทยส่วนหนึ่งเรียกร้องให้ "เผาวรรณคดี" แต่เผชิญในช่วงนั้นได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขึ้นเสียก่อน การเผาวรรณคดีจึงระงับไป แต่กระนั้นเรื่องความคิดเห็นของเยาวชนไทยเกี่ยวกับคุณค่าของวรรณคดีหรือวรรณกรรมร้อยกรองไทยนี้ ก็ยังเป็นที่ยังใจของทุกฝ่าย ถึงแม้เหตุการณ์ดังกล่าวจะได้ล่วงเลยมานานแล้วก็ตาม

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้กล่าวไว้ในหนังสือภาษาไทยวิชาที่ถูกลืมว่า "วรรณคดีไทยเก่า ๆ นั้น มีฐานะเป็นมรดกของชาติ อาจารย์บางคนพยายามชี้แจงว่าเป็นศิลปะทางภาษา แต่การชี้แจงดังที่ว่ามานี้ จะไม่ช่วยให้เด็กเรียนเต็มใจที่จะเรียนวรรณคดีที่เป็นมรดก ถ้าหากเปรียบเทียบวิธีสอนไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม"^๑

เมืองทอง เขมมณี กล่าวไว้ว่า

^๑ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ภาษาไทยวิชาที่ถูกลืม (กรุงเทพมหานคร: การพิมพ์, ๒๕๒๐), หน้า ๓๑.

... สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ "ผู้เรียน" โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้เรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวรรณคดีไทยแล้ว ไม่ว่าจะสอนจะจัดการสอนให้ได้อย่างไร หรือหลักสูตร เนื้อหา วิธีการวัดผล จะเหมาะสมเพียงใด ก็ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความนิยมชมชอบในวรรณคดีไทยได้ว่า วรรณคดีไทยทำให้รู้สึกพิศ รุ้ถ้อยคำภาษา รู้คิด รู้จักเหตุผล แล้วก็รู้ว่า ความดีความชั่วนั้นเป็นอย่างไร...^๑

ผู้วิจัยมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหานี้มาก จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นชั้นที่สูงพอที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวรรณกรรมร้อยกรองไทย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ตลอดจนสภาพการเรียนการสอนวรรณกรรมร้อยกรองไทยได้ ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ วิจัย หรือปรับปรุงในด้านต่าง ๆ ต่อไป ซึ่งเชื่อว่าผลของการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะยังไม่มีผู้ใดศึกษาริชัยโดยตรงมาก่อน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับวรรณกรรมร้อยกรองไทย ดังนี้คือ

- ๑.๑ ความคิดเห็นเกี่ยวกับวรรณกรรมร้อยกรองไทยที่ปรากฏในหนังสือแบบเรียนวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตร ๒๕๑๔
- ๑.๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับวรรณกรรมร้อยกรองไทยอื่น ๆ
- ๑.๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวรรณกรรมร้อยกรองไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
- ๑.๔ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่นักเรียนประสบในการศึกษาวรรณกรรมร้อยกรองไทย
- ๑.๕ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับวรรณกรรมร้อยกรองไทย

^๑ เมืองทอง แชมมณี "การประยุกต์บทร้อยกรองเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน," วิทยาสาร, ๒๗ (๑๕ กันยายน ๒๕๑๗) : ๒๕.

๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับวรรณกรรมร้อยกรองไทย ระหว่างนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง ในด้านต่าง ๆ ดังปรากฏในข้อ ๑

สมมุติฐานของการวิจัย

ความคิดเห็นของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในเรื่องต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากข้อมูลที่รวบรวมจากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา ๑๒ เท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

คำตอบของตัวอย่างประชากร เป็นคำตอบที่เป็นจริงและเชื่อถือได้

ความจำกัดของการวิจัย

นักเรียนอาจประเมินความสนใจของตนที่มีต่อแนวการเขียนของกริษปัจจุบัน จากตัวอย่างแนวการเขียนของกริษปัจจุบัน ที่ผู้วิจัยแจกให้ ซึ่งทำให้ผลการวิจัยอาจคลาดเคลื่อนได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้น ๑ ชุด มีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องที่ต้องการศึกษาทั้งหมด จากนั้นนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๕ ท่าน ช่วยพิจารณาแก้ไข แล้วให้ข้อเสนอแนะ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียน จำนวน ๒๐ คน แล้วนำมาแก้ไขข้อบกพร่องอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงนำไปใช้กับตัวอย่างประชากร โดยผู้วิจัยเป็นผู้ส่งและรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียน หมายถึง

นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของ
โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษา
ธิการ ปีการศึกษา ๒๕๒๒ ในเขตการศึกษา ๑๒

วรรณคดี หมายถึง

หนังสือที่แต่งดี และได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสร
ว่าเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งวรรณคดีที่เป็นร้อยแก้ว
และวรรณคดีที่เป็นร้อยกรอง

วรรณกรรม หมายถึง

งานเขียนทุกชนิดไม่จำกัดว่าจะมีคุณสมบัติครบถ้วนตาม
ลักษณะวรรณคดีหรือไม่ เป็นคำที่มีความหมายกว้าง

วรรณกรรมร้อยกรอง หมายถึง

งานเขียนซึ่งใช้คำประพันธ์ที่มีลักษณะข้อบังคับในการแต่ง
จำกัดจำนวนคำ หรือพยางค์ จำกัดความยาว มีการกำหนด
เสียงสูงต่ำ เสียงหนักเบา เสียงสั้นยาว และกำหนดสัมผัส
จังหวะไว้อย่างแน่นอน ซึ่งหมายรวมถึงลักษณะร้อยกรอง
รูปแบบต่าง ๆ เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย บทเห่
ลำนำ แม้กระทั่งกลอนเปล่า (Blank Verse) อันเป็น
ร้อยกรองอิสระ ปราศจากฉันทลักษณ์ต่างไปจากที่โบราณ
กำหนดไว้ ก็จัดรวมเป็นร้อยกรองด้วย

วรรณกรรมร้อยกรองโบราณ หมายถึง

วรรณกรรมร้อยกรองที่ประพันธ์ขึ้นตั้งแต่สมัยสุโขทัย ถึง
สมัยรัชกาลที่ ๖

วรรณกรรมร้อยกรองปัจจุบัน หมายถึง

วรรณกรรมร้อยกรองที่ประพันธ์ขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๗
จนถึงสมัยปัจจุบัน

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

๑. เป็นแนวทางสำหรับครู ในการจัดสภาพการเรียนการสอนวรรณกรรมร้อยกรองไทย ให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน
๒. เป็นประโยชน์สำหรับผู้จัดทำหลักสูตรวิชาภาษาไทย หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการพิจารณานำวรรณกรรมร้อยกรองไทยต่าง ๆ บรรจุลงในหนังสือแบบเรียนวิชาภาษาไทย
๓. เป็นแนวทางสำหรับผู้เขียนวรรณกรรมร้อยกรองไทย ในการเขียนวรรณกรรมร้อยกรองที่มีคุณค่า อันอาจเป็นเครื่องมือในการให้การศึกษาอบรมแก่เยาวชนของชาติได้
๔. เป็นแนวทางในการวิจัยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย